

ПРОЛОГ

Кожен сеанс із тих, що ми провели з Матінкою, містив певну послідовність.

У маленькій кімнатці в передній частині будинку ми — клієнти, Матінка і я — сідали за стіл, устелений темним оксамитом, і бралися за руки. Єдиним освітленням були дешеві свічки, які Матінка запалювала заздалегідь. Вони кришилися й час від часу блимали, відкидаючи на шпалери ефемерні тіні. Віск від запалених свічок страшенно розтікався і, тверднучи, забрьюхував серванти. Саме тому Матінка їх і купувала. Казала, що це створює відповідний антураж.

Бідна Матінка таки докладала великих зусиль, щоб провадити свої омани. Не лише вклалася в ту скатертину із чорного оксамиту й свічки, які зненацька опливали, а й придбала кришталеву кулю та величезне поцятковане віком люстро, яке завішувала газовою тканиною, від чого скидалося, наче будинок у жалобі. Те, як я мусила до неї звертатися, також було частиною витвореної ілюзії. Я називала її Матінкою, тому що вона вимагала, адже це звучало вишукано й додавало їй поважності — так складалося враження, буцімто вона влаштовувала ці сеанси не через потребу в грошах, а щоб допомогти тим, хто пережив утрату.

— Ці контакти страшенно виснажують мою сердешну донечку, — казала новим клієнтам, тільки вона любила називати їх нашими гостями, адже, хоч Матінка й бажала грошей, та говорити про це їй бачилося вульгарним. — Направду буває, що цей її невеличкий дар видається нам не стільки благом,

скільки прокляттям. Війна лишила по собі стільки померлих, чи не так? І ще й такі кошмарні смерті. Голод, бомби й газові камери... Але ж моя мила дівчинка, вона так палко прагне допомогти. «Я повинна допомогти тим бідолашним душам, Матінко, і байдуже, як це болісно». Бачте, вона така саможертвна.

Потім вона витягала з кишені носову хустинку, облямовану пінистим мереживом, притискала до сухих очей, а срібні браслети в неї на зап'ястках бряжчали. За цим тремтливим дзенькотом браслетів могло таїтися безліч гріхів. Вона носила чорні сукні із цупкої тканини, які шелестіли від кожного поруху. Волосся вкладала високо на голові складними пасмами.

Я ж ходила з розпущеним волоссям. Перед кожною сесією Матінка його розчісувала, щоб воно мало охайний та блискучий вигляд. Носила я білі літні суконьки, незмінно тоненькі не до погоди. Вони звисали на мені так, що я здавалася маленькою і тоненькою — сердешна бідолаха в дитячій нічній сорочці. Це також було навмисне: вона хотіла, щоб я скидалася на маленьку дівчинку, невинну й беззахисну. Входячи в транс, я билася в конвульсіях і металася з боку в бік, тоді сукня сповзала з моїх плечей, викриваючи сатинову комбінацію, яку я носила під одягом, — і деякі наші гості чоловічої статі придушували стогін.

Матінка виставляла мене дитиною, так, але стигленькою.

— Нічого, — казала вона мені, — не приваблює чоловіка так, як молоде дівчатко, яке ще не мали, окрім хіба дівчатка, яке ще не мали і яке справляє враження, наче матиме її він.

Вона змушувала мене думати про себе як про якийсь фрукт, а про секс — як про зривання сливи грубим рухом, від якого рветься м'якуш.

Коли вже всі посідали та взялися за руки, ми кликали духів до нас приєднатися. Усе це, звісно, було прикиданням. Єдиним присутнім там духом була Рут — моя захисниця і єдиний друг.

Після того як Матінка давала мені знак, я запрошувала Рут усередину, щоб та прив'язала себе до моєї плоті й до білого м'яса навколо мого хребта, і коли вона спускалася моїм горлом, то опановувала мене. Після того, як Рут відрекомендує себе нашим гостям, ми вдаватимемо, ніби пускаємо всередину мене й інших духів. Ми говоритимемо на різні голоси, ходитимемо навколо столу з моряцькою пихатістю чи зі старечим квапливим човганням. Ми тягнутимемо до рота волосся, як сором'язливе дівча, або хрипко сміятимемося, підморгуватимемо й клацатимемо пальцями. Будемо заворожувати й бентежити, розважати й спокушати.

Матінка мала суворі правила щодо доторків. Завжди казала нашим гостям, що їм не дозволено розривати коло й вони мають постійно триматися за руки, для того, аби вони мене не хапали. Це виявилось складним правилом. Кому не захочеться затиснути в обійми покійних коханих, що на кілька коротких митей набули тілесності? Тож нам із Рут доводилося терпіти доторки. Ми сиділи на колінах у чоловіків і гладили їхні бородаті обличчя, коли вдавали із себе їхню покійну доньку, або по-чоловічому обіймали вбиту горем вдову та притискали її до мене.

Звичайно, бували й клієнти, яким було байдуже до Матінчиних правил. Вони приходили не для розмов із тими, кого втратили, а для розваги й аби мене викрити. Їм подобалося мене щипати, хапати зненацька за талію й цілувати, щоб перевірити, чи ми втратимо самовладання й виявимо себе шахраями. Нас пестили стільки разів, що я вже припинила запам'ятовувати, і навіть шльопали. Одного разу я лишилася в синцях, у крові й перелякана, а Рут шипіла під стелею, тому що чоловік непомітно проніс із собою березового дубця й побив нас із чисто садистською насолодою. Він устиг завдати

кількох добрячих ударів до того, як інші гості кинулися мене захищати. Менше з тим, як любила повторювати Матінка, це трапилося тільки один раз, і взагалі могло бути гірше — принаймні він не зіпсував мені лиця.

Коли ми з Рут понакликали достатньо мертвих чоловіків, тіток і синів, Матінка виганяла духів, що прийшли жити всередині мене, і ми осідали на стільці, як зів'яла квітка зі заламаним стебельцем, дихаючи часто й неглибоко, тихенько стогнали, а мої пальці тремтіли. Тоді Рут мене покидала, лишаючи холодною та спустошеною. Коли я опритомнію, то намагатимуся мати якнайбільше заспаний та сором'язливий вигляд і м'яко спитаю: «Я заснула? Мені так прикро. Не знаю, що на мене найшло, але я зненацька відчула таку незмірну втому. Почнімо?».

І я спробую підвестися на ноги, але зашпортаюся й захитаюся, доводячи всім, як мене вичерпав сеанс. Часом, якщо Матінка вважала, що це дасть щедрі чайові, я кусала себе за щоку й таким чином викашлювала кров у незаймано білу хустинку.

Це відбувалося довго, хоч і не так довго, як я себе пам'ятаю, і тривало б далі, якби один із наших сеансів не вирішила відвідати Агнес.

Часом я думаю, що було б краще, якби вона так ніколи й не приходила. Краще для нас обох.

ПЕРШИЙ ЗАПИС В ІСТОРІЇ ХВОРОБИ

ПАЦІЄНТКА Р. ІСТОРІЯ ХВОРОБИ: ОДЕРЖИМІСТЬ.

(Л — ЛІКАР, П — ПАЦІЄНТКА Р.)

ПЕРША БЕСІДА, ПРОВЕДЕНА 1 ЖОВТНЯ 1954 РОКУ

Примітки для себе. Перші враження від пацієнтки: не така, як я очікував. Думав, буде великою, грубою, замкненою. Не очікував, що вона

виявиться настільки блідою та худю. Маю поспілкуватися з її лікарем, дізнатися, чи вона достатньо їсть.

Протягом розмови здавалася знервованою. Постійно схиляла голову набік. Погано тримає зоровий контакт (можлива ознака божевілля?). Говорить трохи затинаючись, але загалом на мої запитання реагує швидко. Великий словниковий запас свідчить про високий рівень інтелекту; маю уважно пильнувати, чи не суперечить сама собі (офіцер поліції С. стверджує, що вона відмінно бреше).

Л: «Тобі відомо, чому я прийшов?»

П: «Щоб мене оглянути. Дізнатися, чи я скажена, чи просто прикидаюся».

Л: «А ти прикидаєшся?»

П: «Звісно, ні».

Л: «Тоді чи ти є, як ти сказала, скаженою?»

П: «Можливо. Деякі речі такі жахливі, що єдиною притомною реакцією є крихта божевілля. А. (місис К.) часто казала мені, що була вимушена сміятися, бо інакше з'їхала б з глузду».

Л: «Поліція звернулася до мене з проханням поговорити з тобою, адже їм складно повірити в те, що ти розповіла їм правду. Як думаєш, чому так?»

П: «Бо правда лякає людей. Вони завжди бояться того, що не здатні пояснити, а мою Рут не так просто пояснити».

Л: «Чому так? Бо вона привид?»

П: «Ненавиджу це слово, завжди ненавиділа. (П. жвавішає.) Воно мені нагадує дітей, котрі, обгорнувшись білими простирадлами, намагаються одне одного лякати, або тих підставних примар із картону та газових тканин, що їх використовували вікторіанські шахраї, стверджуючи, буцімто говорять із мертвими. Рут зовсім на них не схожа».